

Heimans en Thijssse Stichting

natuurbeleving natuurstudie natuurbehoud natuureducatie

Van het bestuur

Met *'Meester in het paradijs'*, de biografie van Jac. P. Thijssse en het Nederlandse landschap geschreven door Dik van der Meulen, en met *'Verzinnen doen we niets'* waarin Marga Coesèl de lezer meeneemt in 100 jaar natuurcolumns zijn wij en onze bibliotheek weer twee prachtige publicaties rijker. Maar tegelijkertijd maken we emotioneel ruimte voor de herinnering aan oud bestuurslid, en beschermer van natuur

en landschap, Jacques de Smidt. Sinds 2002 betekende hij veel voor onze bibliotheek. Ik kijk ook terug op een succesvol jaar met een druk bezocht impactvol symposium en ik ben dankbaar voor de enthousiaste inzet van onze vrijwilligers.

Arnold van Vliet, Voorzitter

Heimans en Thijssse Prijs 2025 voor Heilien Tonckens

De jury kende de prijs toe aan Heilien Tonckens vanwege haar decennialange, grensverleggende inzet voor natuur, erfgoed en natuureducatie. Heilien is een inspiratiebron voor velen: van vrijwilligers en hoveniers tot beheerders van historische tuinen en landgoederen. Dat ze breed gewaardeerd wordt bleek wel uit de tien aanbevelingsbrieven die de nominatie ondersteunden.

Haar werk omvat een indrukwekkend scala aan activiteiten: ze was medeoprichter van Wilde Weelde, Stichting Oase en Stichting Springzaad, leidde de opleiding tot ecologisch hovenier, adviseerde talloze groene projecten en zette zich jarenlang in voor de Stinzenflora-monitor. Ze combineert kennis en visie met praktisch handelen, enthousiasme en een vermogen om anderen te betrekken.

Door haar inzet bloeien historische parken, natuurgebieden, tuinen, groene schoolpleinen, en worden mensen – jong en oud, leek en specialist – geraakt en geïnspireerd om actief bij te dragen aan natuur en landschap. Haar creativiteit, praktische wijsheid en aanstekelijk enthousiasme maken haar tot een uniek voorbeeld van de geest van Heimans en Thijssse.

Heimans en Thijssse Symposium 2025

Het jaarlijkse symposium van onze stichting, op 22 november in Wageningen, was dit jaar gewijd aan Natura 2000. **Is Natura 2000 toekomstbestendig?**

Vier sprekers gaven hun visie op Natura 2000: *Raoul Beunen* (Open Universiteit), *Willemijn Smal* (Ecologische Autoriteit), *Mascha Lichtendahl* (programmacoördinator Programmatische Aanpak Grote Wateren) en *Hank Bartelink* (LandschappenNL). Alle vier spraken zij met globaal dezelfde toonzetting over Natura 2000. Een sterk punt is dat de realisatie van een goede kwaliteit van de N2000-gebieden geborgd is in afdwingbare regelgeving. De hele discussie rond de noodzaak om de stikstofoverlast te beperken komt mede hieruit voort.

Zwakke punten zijn dat de aangevoerde gebieden vaak te klein zijn en ingebed liggen in erg intensief gebruikt landschap. Daarnaast worden de drukfactoren, waaronder stikstof, onvoldoende aangepakt. Ook kwam naar voren dat de wet- en regelgeving waar mogelijk voortdurend afgezwakt of omzeild wordt. Herstel zal vooral door maatregelen op landschapsschaal en buiten de aange-

Nieuwsbrief 69
December 2025

Foto's

Meyltje van Aalst

Heimans en Thijssse
Stichting

Het doel van de Heimans en Thijssse Stichting is het draagvlak voor natuurstudie, natuurbehoud en natuureducatie te versterken. Dit doen we door de toekenning van de Heimans en Thijssse Prijs, het organiseren van activiteiten en het uitgeven van deze nieuwsbrief. De Stichting beheert historisch materiaal en een bibliotheek.

wezen gebieden moeten komen, gebaseerd op een degelijk beleid voor de ruimtelijke ordening alsmede een landbouwtransitie. *Opmerkelijk is dat* de stikstofdiscussie ook heeft geleid tot allerlei beperkingen in de uitvoering van ecologische herstelmaatregelen omdat die niet mogen leiden tot tijdelijke extra stikstofuitstoot. Juist de slechte kwaliteit van de natuur staat het herstel in de weg...

Enquête: Voorafgaand aan het symposium was via NatureToday.com een enquête uitgezet over N2000. N2000 wordt door de 800 respondenten als niet toekomstbestendig gezien: te rooskleurig beeld, te weinig draagvlak, druk-factoren die onvoldoende worden aangepakt en onvoldoende maatregelen buiten N2000. De respondenten noemden als belangrijkste verbeterpunten: een stringenter wettelijk verankerd waterbeheer, versterking van de natuur buiten N2000, een duidelijke landelijke ruimtelijke ordening, betere beprijzing van producten (vervuilende producten duurder, andere juist goedkoper) en een sterke inzet om liefde en waardering voor de natuur te vergroten.

Zowel aan de vier sprekers als aan de deelnemers aan het symposium is ook gevraagd welke wensen zij mee zouden willen geven aan een nieuw kabinet. De adviezen waren onder te verdelen in vijf thema's.

- Maak het natuurbeleid integraal onderdeel van het totale overheidsbeleid;
- Versterk de uitvoering van het beleid door op alle fronten te zorgen voor een betere samenwerking tussen stakeholders;
- verbetering van de informatievoorziening over natuur;
- kom tot een positief, verbindend verhaal over natuurherstel;
- versterk natuurbeleving, onderwijs en besluitvorming: ga naar buiten.

Jacques de Smidt overleden

Onlangs is tot onze droefenis de nestor van onze bibliotheek Jacques de Smidt overleden. Op de website is een uitgebreid in memoriam geplaatst:

www.heimansenthijssesstichting.nl/in-memoriam-jacques-de-smidt-1932-2025/

Dik van der Meulen, Meester in het paradijs – Jac. P. Thijssen en het landschap

Van der Meulen noemt het zelf 'een dubbelbiografie', van schrijver, onderwijzer en natuurbeschermer Jacobus Pieter Thijssen (1865 –1945) én van het Nederlandse landschap (1900-2025).

'Eigenlijk hebben we een nieuwe Thijssen nodig [...] Maar de toestand is niet hopeloos', zo rondt de meester-biograaf zijn epiloog van zijn lang verwachte biografie. Het is niet de krachtigste alinea, in deze ruim en prachtig geïllustreerde, diepgaande lofzang.

Lente, het eerste Verkadealbum, moest 'wel de ouverture zijn tot de rijkste natuurzang uit de Nederlandse geschiedenis. Met de ontbijtkoek drong de natuur woningen binnen waar voorheen nooit iemand had stilgestaan bij het zingen van de lijster en het uitlopen van de hazelaar.' Zo voegt meester Van der Meulen zich in de voetsporen van Thijssen.

Overal waar Thijssen heeft gewoond, Maastricht, Grave, Woerden, Amsterdam, Texel, Bloemendaal, ontstaan de albums, met honderden fijnzinnige schilderijen. nu nog voor die tweede biografie te gebruiken, die van het huidige landschap. Aldus de meester. Maar dit is wel de vraag, gegeven het wat wiebelende tijdsperspectief dat hij gebruikt. Soms zijn er uithalen naar actuele uitwassen vanuit de landbouw, met spuitakkers. Om vervolgens te belanden in de wederopbouwperiode. Maar lezen blijf je.

Met veel gevoel voor detail, voor (literaire) schoonheid wordt het ontstaan onthuld van al die verschillende drukken, van zijn eerste klassiekers, over Vlinders, Bloemen en Vogels, van Sloot en Plas. We leren dat er een militieregister is bij het Stadsarchief, waaruit blijkt dat de jonge Thijssen bij zijn dienstkeuring 1674 mm mat. Overigens, deze prachtige biografie was slechts mogelijk dankzij al het noeste archiefwerk van al die 10-tallen vrijwilligers, gedurende vele jaren in de H&T bibliotheek en haar archieven. Met hierin al vrij volledige bewerkingen van onderdelen, of het nu gaat om de duizenden brieven in dit onmiskenbare ruime handschrift, zijn dag- en schetsboeken, boeken en de diverse hele en halve Thijssen-biografieën.

Meester in het paradijs komt mede voort uit een opdracht van de H&T stichting, nu een decennium geleden. Toen was het nog haast een taboe om over Thijssen en de oorlog te schrijven. Maar daar had Van der Meulen in *Een afgod als biografisch probleem* (2017) al snel zijn afgewogen mening over, waar het toen nog slechts ging over al geruime tijd bekende feiten (het tekenen voor de Kultuurkamer om zijn

blad De Levende Natuur te behouden). Gericht onderzoek nadien in o.a. *Rentmeester van nature* (2024) wordt door de biograaf helder, maar met onverholven afkeer ('onplezierig') uitvoerig samengevat en beschreven, geschokt als hij is over de actieve contacten van Thijsse (en andere beeldbepalende sleutelpersonen) met hoge nazi's die natuurbescherming een beredeneerd warm hart toedroegen, wél vanuit een verkeerde ideologie. Eén grote lofzang is het boek dus niet, gelukkig blijkt Thijsse ook een mens en geen afgod. Frank Saris

Dik van der Meulen: Meester in het paradijs – Jac. P. Thijsse en het landschap. Querido; 424 pagina's; € 34,99.

Marga Coesèl, verzinnen doen we niets

Op 9 oktober heeft Marga in Art et Amicitiae in Amsterdam haar mogelijk laatste boekje in een lange reeks gepresenteerd. De titel is ontleend aan een van de natuurcolumns van Eli Heimans in De Groene Amsterdammer. Hij vatte daarmee de ziel van het genre samen. Marga beschrijft hoe dit genre ontstond, groeide en veranderde. Uitgave Noordboek, €19,90.

Jaarvergadering 2026 Op zaterdag 28 maart 2026 (14.00-16.00) is de jaarvergadering. Deze is toegankelijk voor donateurs na opgave bij de secretaris (www.heimansenthijssestichting.nl/contact/).

Heimans en Thijsse Stichting

Secretariaat, Bibliotheek en Archief
Hugo de Vries Centrum
Plantage Middenlaan 2c
1018 DD Amsterdam
Email: info@heimansenthijssestichting.nl

Bezoek ons op het web!
www.heimansenthijssestichting.nl

Openingstijden bibliotheek en archief

De bibliotheek is op afspraak toegankelijk op vrijdag van 10.00 – 16.00 uur. Het boeken- en tijdschriftenbestand is digitaal te raadplegen (zie onze website). Het archief is ter inzage in de studiezaal van het Allard Pierson - Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam, Oude Turfmarkt 129, Amsterdam, en deels op ons adres op de Plantage Middenlaan 2c, Amsterdam. U kunt het register op de archiefstukken inzien via onze website (onder het kopje Collectie resp. Archief) of via de website van het Allard Pierson. Via deze laatste website kunt u archiefstukken aanvragen en inzien in de studiezaal van het Allard Pierson.

Donateurs

U kunt ons steunen door u als donateur te melden via onze website. De minimale bijdrage per jaar is € 27,50 (studenten € 15,00) en instellingen € 90). Ons rekeningnummer is NL05 TRIO 0320 0962 62 t.n.v. Heimans en Thijsse Stichting.

Giften en legaten

Voor giften en legaten kunt u contact opnemen via onze email. De Stichting is een culturele ANBI instelling.